

wnikliwych studiów różnych nauk, by ujmując całe bogactwo osoby, mogły one zjednoczyć się w służbie jej prawdziwego dobra.

Książka ks. Mroczkowskiego o naturze osoby ludzkiej jest erudycyjnym studium ujawniającym znajomość i rozumienie przez jej Autora zarówno współczesnych osiągnięć nauk o człowieku, jak i wypowiedzi Magisterium Kościoła. Nie ukrywając inspiracji płynących z encykliki *Veritatis splendor* i dokumentu Międzynarodowej Komisji Teologicznej *W poszukiwaniu etyki uniwersalnej: nowe spojrzenie na prawo naturalne*, Profesor z Płocka wnosi własne ujęcie problemu, które jest twórczym wkładem polskiej teologii moralnej w toczący się spór o człowieka.

Andrzej Derdziuk OFMCap
Instytut Teologii Moralnej KUL

W poszukiwaniu człowieka w człowieku: Chrześcijańskie korzenie nadziei. Materiały IV Kongresu Kultury Chrześcijańskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin, 27-30 września 2012 r. Red. ks. Sławomir Nowosad, ks. Augustyn Eckmann, ks. Tomasz Adamczyk. Lublin: TN KUL 2012 ss. 372.

To już czwarte w ciągu dwunastu lat spotkanie w kulturze ludzi nauki i różnych mediów komunikacji na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Czwarta edycja Kongresu Kultury Chrześcijańskiej odbyła się w Lublinie w dniach 27-30 września 2012 roku. Kolejne spotkanie w kulturze, czyli „nieformalna, otwarta współpraca”.

Organizatorem kongresu był abp Stanisław Budzik, który tradycyjnie na współorganizatora tego wydarzenia wybrał Katolicki Uniwersytet Lubelski; podobnie też jak w poprzednich latach Towarzystwo Naukowe KUL przygotowało księgę referatów i innych wystąpień kongresowych. Symposium przyjęło za myśl przewodnią zdanie-zadanie: „W poszukiwaniu człowieka w człowieku”, odwołując się do wielokrotnie wyrażanej myśli i apelu Jana Pawła II, by wobec współczesnego zamętu na płaszczyźnie antropologicznej intensywnie poszukiwać zagubionej prawdy o człowieku.

Organizator trzech pierwszych edycji Kongresu, śp. abp Józef Życiński jako inicjator i jeden z najważniejszych uczestników programu kongresowego, powierzył inicjatywę czwartego spotkania w kulturze wybitnym profesorom Katolickiego Uniwersytetu, reprezentującym różne, acz dopełniające się w tym wypadku charyzmaty: ks. Sławomirowi Nowosadowi, ówczesnemu prorektorowi KUL, ks. Augustynowi Eckmannowi, prezesowi Towarzystwa Naukowego KUL, który od zaczątków Kongresu ofiarnie go wspiera, m.in. poprzez Wydawnictwo Towarzystwa na czas przygo-

towujące wzorowo pod względem wydawniczym opracowane tomy referatów kongresowych; w tym zespole istotne miejsce obecnie zajmował też ks. Tomasz Adamczyk, towarzysząc inicjatywie nieodżałowanej pamięci Arcybiskupa swymi talentami logistycznymi.

Spotkania lubelskie, uprzedzone dojrzałymi owocami edytorskimi, tj. księgami kongresowymi, które otrzymują uczestnicy sympozjów, kontynuują głębokie przesłanie Józefa Życińskiego, skierowane do wszystkich ludzi dobrej woli, pragnących partycypować w dziedzictwie kultury chrześcijańskiej wzywającej dziś do poszukiwania sensu życia i wiary w twórczym zderzeniu-spotkaniu tradycji i nowoczesności, w odważnej konfrontacji wiary i wiedzy, w dialogu zaufania i badania (sprawdzania) ludzi, którzy niosą przez świat świadectwo zawierzenia historii zbawienia, czyli wyzwolenia od lęku egzystencji... Ta idea, którą podsuwał nam wielki Jan Paweł II, by szukać mocy istnienia w oparciu na obu skrzydłach człowieczeństwa: na prawdziwej wierze i na prawym rozumie, w pastoralnym działaniu Życińskiego przybrała niepowtarzalny, wspaniały kształt cyklu kongresowego, skupionego na obowiązkach i szansach kultury chrześcijańskiej w świecie współczesnym. Czwarta odsłona tego dzieła-idei, jak się przekonałem, spełnia z nawiązką oczekiwania i nadzieje inicjatora Kongresu.

Inicjatywa kongresowa ma tę porywającą siłę przyciągania i skupiania energii, której onegdaj nadawał kierunek ks. Życiński, a dziś – po jego odejściu do Domu Pana – sama myśl przewodnia idei spotkania, by angażować najwybitniejsze umysły naszej Europy i Ameryki do uczestnictwa w poważnym spotkaniu intelektualnym, rozważającym – aczkolwiek nie do końca rozwiązującym – poważne problemy współczesnej kultury. Tej kultury, która nie waha się sama siebie odczuwać, choć może wstydzi się nazywać – postchrześcijańską.

Kongres w dzisiejszym zgłętku ofert intelektualnych jest czymś jak sól ziemi; pociągał i pociąga swą problematyką wybitne umysły naszej współczesności. I choć nie jest najszumniej przez nowoczesne media rozgłaszany, i nie jest eksponowany na pierwszych kolumnach bieżących sprawozdań, to jednak kropla po kropli draży skałę, idąc ku Opoce, na której może się wesprzeć rozchwiana konstrukcja współczesnej kultury.

Od roku 2000, gdy odbył się I Kongres, kolejne odsłony jego centralnej problematyki streszczają się w słowach: „chrześcijańskie korzenie nadziei”. Abp Stanisław Budzik w słowie wstępnym, otwierającym księgę IV Kongresu, przypomina i omawia problematykę tych lubelskich spotkań, tak więc pierwszy Kongres nosił tytuł „*Sacrum* i kultura. Chrześcijańskie korzenie nadziei”, drugi, który odbył się w roku 2004, podjął temat: „Europa wspólnych wartości. Chrześcijańskie inspiracje w budowaniu zjednoczonej Europy”, trzeci, z roku 2008: „*Godność* czy sukces. Kulturowe dylematy współczesności”. Czwarty, z roku 2012, wrócił niejako do początkującej go idei i obok tematu głównego: „W poszukiwaniu człowieka w człowieku”, przywołuje sformułowanie pierwszego spotkania: „Chrześcijańskie korzenie nadziei”. Być może tak już powinno pozostać w przeszłości; myśl o „korzeniach nadziei” powinna stać się trwałą dewizą tych spotkań.

Układ księgi kongresowej w zasadniczym zrzębie przypomina obsadę i przebieg obrad. W części wstępnej znajdujemy wypowiedzi plenarne: wprowadzenie w proble-

matykę kongresu i samej książki arcybiskupa Stanisława Budzika: *Przywrócić człowiekowi człowieka*, następnie szesnastopunktowe przesłanie poprzedniego, III Kongresu, *Godność i nadzieja*, z kolei kardynał Gianfranco Ravasi przedstawia tekst *Wcielenie i nowoczesność*. Dodajmy, że kardynał Ravasi był gościem i uczestnikiem specjalnym, jego udział w kongresie zbiegł się z uroczystością nadania mu doktoratu *honoris causa* naszej uczelni. Arcybiskup Celestino Migliore omówił *Wkład bł. Jana Pawła II w rozumienie misji Kościoła w polityce europejskiej i światowej*, Rocco Butiglione: *Błogosławiony Jan Paweł II i Kościół katolicki w debacie na temat praw człowieka*.

Ponadto w formie plenarnej głos zabrali: Zygmunt Bauman – *Postmodernistyczny obraz człowieka w społeczeństwie. Gdzie źródła nadziei na lepszą przyszłość?*; George Weigel: *Jak przywrócić światu nadzieję?*; Ks. Tomasz Halik – *Czy Europa doznała dechrystianizacji? Perspektywy dialogu między chrześcijaństwem, świeckością i neopogaństwem*. Na zakończenie Kongresu ks. Janusz Mariański przedstawił *Religijną mapę Europy i jej współczesną dynamikę*.

Zasadniczą część książki wypełniają wypowiedzi panelowe, skupione wokół następujących tematów: 1. „Fides et ratio”. Nadzieje i trudności dialogu między wiarą i nauką (ks. Michał Heller, Michał Kleiber, Piotr Gutowski, Edmund Wnuk-Lipiński, Andrzej Szostek MIC); 2. Chrześcijańska kultura a wyobrażenia miłosierdzia (s. Małgorzata Chmielewska, ks. Jacek Strzyżek, s. Anna Bałchan, ks. Mieczysław Puze-wicz); 3. Arcybiskup Józef Zyciński w Kościele, w kulturze i w Polsce (bp Mieczysław Cisko, Aleksandra Klich, Andrzej Zoll, Andrzej Grajewski, Karl Schauer OSB); 4. „Mężczyzną i niewiastą stworzył ich”. Feminizm nowy – czyli jaki? (Alina Petro-wa-Wasilewicz, Elżbieta Adamiak, Zbigniew Nosowski, s. Barbara Chyrowicz); 5. „Człowiek drogą Kościoła”. A co drogą człowieka? (Grzegorz Górny, Rafał Dutkiewicz, Jacek Wojtysiak, ks. Andrzej Draguła, Jerzy Sosnowski, Dagoberto Valdes); 6. Bestia czy partner dialogu z Bogiem? Dramatyczne podejście do prawdy o człowieku (ks. Józef Niewiadomski); 7. „Europa dwóch płuc”. Chrześcijańska dusza kultury europejskiej (bp Tadeusz Pirus, Jerzy Kłoczowski, ks. Alfred Wierzbicki); 8. Chrześcijańskie przesłanie nadziei i jego medialny wymiar (Marcin Przeworski, Ewa Czackowska, ks. Krzysztof Niedałowski, ks. Andrzej Luter).

Na koniec chciałbym wytłumaczyć się ze sformułowania użytego na wstępie tego sprawozdania: kultura, czyli „nieformalna, otwarta współpraca”. Niechaj jako wyjaśnienie posłuży wypowiedź Zygmunta Baumana, zogniskowana wokół kampanii poszukiwania „sprawiedliwego społeczeństwa”: „Prosi się, by tę charakterystykę pożądanego strategii uzupełnić równie szkicowym opisem taktyki, jaką dla osiągnięcia celów strategicznych należałoby stosować – a zwłaszcza w naszym wielokulturowym i wielocentrycznym, coraz bardziej zdiasporyzowanym świecie. Warta uwagi jest tu niedawna propozycja jednego z najtęższych dziś umysłów humanistycznej socjologii, Ryszarda Sennetta; formuła trójdzielna, która w moim przynajmniej rozumieniu artykułuje i kodyfikuje intencje Józefa Mirosława Zycińskiego i sposoby, w jakie te

intencje w życie przetwarzał. Sennett proponuje «nieformalną, otwartą współpracę». Każde z trzech pojęć na tę formułę się składających jest istotne¹.

Spotkanie w kulturze: bez formalizowania relacji, dialogowa otwartość i współpraca – oto istota naszego Kongresu. Jego akt piąty zbiegnie się z jubileuszem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Józef F. Fert
Instytut Filologii Polskiej KUL

Wojciech G i e r t y c h OP. „*Odrtruwanie łaski*”. Kraków: Wydawnictwo „M” 2011 ss. 321.

O. Wojciech Giertych przez lata swojej pracy naukowej, zdążył swoich czytelników przyzwyczać do rzetelnej analizy i niezwykle przystępnego języka. Także jego najnowsza pozycja, poświęcona teologii łaski, jest książką wartą zauważenia i lektury. Co ciekawe, pozostając pozycją w pełni profesjonalną, jest dostępna dla „mniej wprawnego naukowo” czytelnika, stając się narzędziem formacji zarówno intelektualnej jak i duchowej.

Opowieść o łasce, snuta przez o. Giertycha, zaczyna się od ukazania antropologii teologicznomoralnej i naszkicowania koncepcji chrześcijańskiej moralności. Ten antropologiczny fundament ma dla całej książki ogromne znaczenie, pozwala bowiem powiązać kategorie łaski i grzechu, czynu i wolności z samym człowiekiem w ten sposób, by uniknąć heteronomii moralnej. To niezwykle groźne dla życia moralnego człowieka podejście traktuje wartości moralne jako zewnętrzne, a więc w gruncie rzeczy zniewalające. Tymczasem – i to papieski teolog pokazuje wielokrotnie na łamach swojej książki – łaska i płynące z niej wezwanie moralne jest integralnie związane z ludzką osobą. Człowiek jest przez łaskę przemieniany od wewnątrz i jeśli wypełnia nakazy moralnego prawa, to nie dlatego, że musi, ale dlatego, że widząc ich dobro, pragnie tego dobra, wybiera je i za nim podąża, odkrywając w nim niejako samego siebie.

W tym kontekście także grzech jest postrzegany jako rzeczywistość dotykająca samego wnętrza człowieka, a nie jako coś „na zewnątrz”, co tak naprawdę nie dotyka

---

¹ Z. B a u m a n. *Postmodernistyczny obraz człowieka w społeczeństwie. Gdzie źródła nadziei na lepszą przyszłość?* W: *W poszukiwaniu człowieka w człowieku. Chrześcijańskie korzenie nadziei. Materiały IV Kongresu Kultury Chrześcijańskiej. KUL, Lublin, 27-30 września 2012 r.* Red. ks. S. Nowosad, ks. A. Eckmann, ks. T. Adamczyk, Lublin: TN KUL 2012 s. 186.